

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Expositio Cavsarvm Quibus S. R. M. Sveciae bellum à
Rege Regnoque Daniae sibi illatum, etiam post Pacem
Roschildiae initam, continuare coacta fuit**

Coyet, Peter Julius

[S.l.], 1658

Lit. TT.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10534

cedendi, quemadmodum isthæc omnia literæ pignoris, & affecutoria
pluribus comprehendunt & edocent.

Lit. TT.

Secretarii Barsæni narratio prior, continens, quid
Hamburgo Glückstadium missus, ob Carloffiar-
restum affecerit.

Jussu Sac. Reg. Maj. Sueciæ Residentis Dom. Vincentii Möller die no-
na Junii Hamburgo discessi, quæ eadem die Glückstadium veni. Sed
quoniam multa vespera inclinabat, sequenti die decima Junii ad Dn.
Cancellarium Reinkingium me contuli, & oblatis, quæ ad Consilium
Status ibidem spectabant literis meis Credentialibus in hanc sententiam
locutus sum: Notum satis esse, S. R. M. Sueciæ subditum, Nobilem Suedi-
cum, Henricum Carloffium, Socium olim atq; Condirectorem Societatis
Suecorum Africanæ, non solum Castella & Munimenta Suedica in littori-
bus Guineæ nefariè occupasse, sed & Governatorem ibidem Crusenster-
nium cum aliquam multis aliis captivum abduxisse, & laudatæ Societatis
Africanæ naves cum ingenti auri parte, aliisque pretiosis mercibus rapuisse, &
cum iis Glückstadium ad Albim fluvium appulisse. Cum autem universum
hoc negotium S. R. M. Sueciæ principaliter concernat, supradictum Dn.
Residentem suarum partium duxisse, me huc ablegare, & quam instantissi-
me petere, vellent Carloffium istum una cum omnibus tecum adductis na-
vibus & mercibus interea temporis asservare & arresto subijcere, quò, juxta
tenorem Pactorum inter Septentrionales Reges Roschildiæ nuper inito-
rum, bona ista ab alienata & Societati surrepta eò melius recuperari & resti-
tui queant. Cum etiam fama sit, Carloffium castella ista Guineensia jam
dum aliis tradidisse, ut eorundem recuperatio, si res ita se haberet, multorum
millium impensas postulatura sit, utiq; necessariò requiri, ut præprimis ipse
met Carloffius custodiatur & arresto arctiori detineatur, ne in maximum
S. R. M. Sueciæ præjudicium fuga se subtrahere, navesq; & merces clancu-
lum auferre & hinc abducere queat. In simul relaxationem captivorum &
ablatorum restitutionem enixissime postulari & contendere, præsertim cum
periculū heic in mora sit, & Carloffius cum navibus & bonis facillimè elabi
possit. Ad hæc Dominus Cancellarius respondebat, Consilium Status quidē
ejusmodi res, excluso Domino Governatore, hæcenus expediendas non su-
scipisse, quia tamen literæ Credentiales ad Consilium spectarent, velle se per
Generalem Auditorem & Secretarium Regium Schneidebachium Domino
Campi-Mareschallo Generali Ebersteinio quid a me propositum significa-
re, quo me ipsum etiam conferre, & responsū expectare deberem. Pro qui-
bus omnibus decentes egi gratias, & excusavi, literas Credentiales non si-

mul ad Dn. Ebersteinium directas, eò quod nesciverit Dn. Residens, ipsum hodie heic esse. A meridie itaque Dn. Generalé Campi. Marefchallum adii & præfente Dn. Colonello Lützovio aliisq; in eandem sententiam, ut apud Dn. Cancellarium locutus sum, ubi hoc responsum obtinui, se ad narrationem Schneidebachii jam dum mandasse, ut ambæ naves una cum impositis mercibus ad tutiorem custodiam in portum deducerentur, concessisse etiam Dn. Crusensternio aliisque captivis, ut pro lubitu sibi in urbe hospitium eligerent, & per dies aliquotibi permanerent, donec à S. R. M. Daniæ ad literas quas ob istam rem scripsisset, responsum acciperet. Quod verò Carloffium ipsum attineret, cum ipsius expeditio nomine S. R. M. Daniæ suscepta & peracta sit, dubitare se, utrum arcto propterea gravari possit. Et cum ego regererem, quod subditus & nobilis Suedicus esset, & communem præterea Hamburgi famam circumferri, Carloffium munimenta ista Guineensia jam dum aliis tradidisse, juxta vigorem verò Instrumenti Pacis omnia restituenda, utique majorem Carloffii rationem habendam, ipsumque diligenter custodiendum; Dominus Campi-Marefchallus Locumtenentem Bremetum ad se vocari jussit, eique injunxit, ut de Carloffio diligenter inquireret, & inventum statim intimaret. His peractis post debitam gratiarum actionem die 11. Jun. Glükstadio discessi & eadem Hamburgum sum reversus, ubi quæ Domino Residenti oterenus exposueram, scripto consignare jussus sum. Hamburgid. 12. Jun. Anno. 1658.

Georgius Barfænius
Capit. Hamburg. Secet.

Altera Barfæni narratio, cum eodem negotio iterum
Glükstadium esset missus.

ANno 1658. d. 13. Junii præviâ iterum requisitione Domin. Residentis Mölleri Ego & Liberrus Wouters Glükstadii inter horam decimam & undecimam pomeridianam S. R. M. Daniæ Campi-Marefchallum Generalem Dominum Ebersteinium convenimus, eique inscriptas Credentiales obtulimus, quibus resignatis perlectisque, præmissis præmittentis recensuimus: Excell. Suae in recenti memoria hæerere, quid præterita die Jovis, 10. hujus mensis, ob duas istas naves atque merces per Henricum Carloffium ex Guinea huc allatas actum & perfectum sit. Cum verò interea temporis à fide dignis relatam fuerit, dictum Carloffium clam se subduxisse, & credibile esse, ipsum maximam allati auri partem secum abussisse; & non solum S. R. M. Sueciæ in Guinea sita munimenta, prævia S. R. M. Daniæ Commissione, à Carloffio occupata, sed & insuper omnia illinc ablata mobilia, sive sint naves sive merces, virtute articuli XI. Pactorum Roschildensium.

sum, S. R. M. & respectivè proprietariis restituenda jure veniant: orare nos officiosissimè, ut ante omnia, quæ in adductis navibus adhuc restarent merces diligenter annotarentur, Inventarii apographum communicaretur, & debita deinde restitutio fieret. Quandoquidem etiam Johannem Cornelis, profugi Carloffii Librarium sine dubio ejusdem arcana non laterent, omninò necessarium esse, ob evidentissimas S. R. M. Daniæ rationes & momenta, ipsius personam detineri & custodiri, præprimis quod nunc eruperit, & à Dom. Crusensternio aliisque ex Guinea simul adductis affirmatum fuerit, Carloffium Castellis in Guinea occupatis impositum præsidium & Governatorem non Sac. Reg. Majest. Daniæ, sed sibi ipsi tantum juramento obstrinxisse & devinxisse. Insuper Nos petere, ut Dom. Crusensternio concedatur, quò tam Gottorpiam ad Serenissimam Suam Celsitudinem Dominum Ducem Holstiaë, quàm postmodum ad Sacram Regiam Majestatem Sueciæ, ubi quædam necessariò ipsi expedienda, abire queat, nec ulterius heic retardetur. Ad hæc Domn. Campi-Marschallus reposuit; se quoque comperisse, Carloffium præterita die Mercurii 9. Junii, postquam secum cænasset, sub noctem aufuguisse, & unum atq; alterum ex adductis navibus desumptum secum abstulisse. Postmodum Auditorem jussum esse, naves in portum ducere, & quæ ibi extarent merces annotare. Velle se itidem ex Johanne Cornelis percipere, quid de Carloffio & ipsius fuga notum haberet. Dn. Crusensternii personam se nunquam arresto subjecisse, sed cum ipsemet Eundem die 9. Junii in navi convenisset, facultatem ei concessisse in urbem sese conferendi, ita tamen ut per aliquot dies ibi permaneret, donec literas Hafnia accepisset. Quo facto hac vice in nostrum diversorium discessimus. Verum enim vero cum à meridie nobis narratum esset, uni navium à Guinea adductarum cymbam esse applicatam, cui non solum feles Zibethi, sed & ebur imponerentur, nos iterum in domum Dn. Campi-Marschalli contulimus, illudque Eidem annunciari fecimus: ubi per Auditorem nobis responsum fuit, S. Excell. concessisse, ut feles Zibethi qui in navibus ægre viverent, in terram quidem afferrentur, sed diligenter ibidem custodiendos. Ebur quod concernit, nautis illud esse proprium, quod auferri ipsis nequiret. Esse ultra novem millia librarum Eboris, juxta narrationem Johannis Cornelis, quæ ad nautas non pertinerent. Heic nos regessimus, feles Ser. Dn. Holstiaë Duci à Crusensternio fuisse emtos: Nautas vero, sub prætextu isto plurima, quasi sibi propria, auferre posse; petere nos in simul, ut omnia scripta ac testimonia, quæ Carloffii Librarius Johannes Cornelis secum haberet, & naves atque merces concernerent, diligentissime asservarentur. Et quandoquidem dicatur, inesse adhuc navi ingentem quandam arcam obsignatam, petere nos, ut aperiatur, ibique reperta annotarentur, ut & totius Inventarii apographum nobis concedatur, quo

collationem possimus instituere, quid de mobilibus restituentis adhuc residuum foret. Ad quæ Auditor respondit, arcam istam apertam, inventa annotatum, & exempla Inventarii, prævio Dn. Campi-Mareschalli jussu, nobis Communicatum iri. Die Lunæ, qui erat decimus mensis Junii Crusensternius, Libertus Wouters & Ego dictum Auditorem Henningium ab Eitzen accessimus, & multa de Carloffii profugi persona ut & negotiis, quæ tam heic quàm in Guinea aggredi ausus fuisset, præfati, eundem postmodum rogavimus, velit haut gravatè Excellentiss. Dom. Campi-Mareschallum nostro nomine adire, ipsiusque sententiam ad quatuor hæc puncta nobis referre, scilicet primò quid de Carloffii reductione nobis polliceri possemus: secundò ipsius servum Johannem Cornelis debito examini subjiciendum, & ex eo explorandum, quonam Carloffius cum ablatis discesserit, & ubi locorum jamjam latitaret: tertio Dn. Crusensternium non diutius heic remorandum, sed literis salvi passus Gottorpium usque instruendum: & quartò quid de postulata restitutione expectare deberemus. Quæ omnia Domino Campi-Mareschallo fideliter narraturum, quidque responsi obtinuerit significaturum Auditor nobis spondit. Sed quoniam Domin. Gyldenløwius interea Glückstadium accesserat, cui cum Dom. Ebersteinio aliquid negotii intercedebat, ut sub vesperam demum Crempam abiret, tota res in diem Martis sequentem dilata fuit, ubi sæpè dictus Auditor, jussu Dom. Campi-Mareschalli, nos iterum convenit, & additâ promissione de communicando Inventarii exemplo, ad quatuor postulata nostra ita reposuit; & ad primum quidem, decretum esse, ut omnis impendatur opera, quò Carloffius reducatur. Et eò minus dubium esse, cum Sac. Reg. Majest. Daniæ ipsi Salvum Conductum ad causam suam justificandam concesserit, necessariumque futurum sit, ut nosmet ipsi cautionem præstemus, ne Carloffius contra concessum Salvum Conductum extradi peteretur. Secundo Johannem Cornelis accuratori examini subjiciendum, ex eoque explorandum, quonam Carloffius discesserit, aut ubi hæreat. Quanquam confessus jam dum fuerit, interpositoque juramento confirmaturum promiserit, se de fuga Carloffii nihil omninò præscivisse. Ipsum clam omnibus noctuè navi discessisse; se verò mane, postquam fugam istam animadvertisset, ferme Brunsbuttelium usque ipsi insecutum esse, ubi eum quidem deprehendisset, sed jussus fuisset nautis debitam mercedem numerare, & expectare, donec intra trium vel quatuor dierum spatium scriberet, ubi nam hæreret. Tertio Crusensternium Glückstadii non detineri: ipsum suâ sponte adventum tabellarii Haffniensis expectare voluisse: quo facto literas Salvi passus eidem nullatenus denegandas. Tandem quod restitutionem concerneret, cum maximi momenti sit, eo labore se jam occupari,

ut de

ut de omnibus & singulis ad S. R. M. Daniæ per tabellariam adhucodiè discessurum fideliter referet, & sperare se, intra octiduum, initium computationis à proxima die Veneris sumto, Regia mandata sibi mittenda: petere interim, vellemus nos negotium isthoc eo usque differre, certissimeque credere, S. R. M. Daniæ initam nuper pacem per omnia inviolabiliter observaturam, & quæ restitui pollicita esset, nos certò certius accepturos. Postmodum cum Libertus Wouters & ego sæpe laudatum Dominum Campi-ductorem Generalem valedicturi conveniremus, ipsemet eadem coràm repetiit, cum promptissimâ officiorum suorum oblatione &c. Actum Glückstadii die 15. Jun. Anno 1658.

Lit. VV.

Testimonia quibus probatur, Carloffium milites quos in Castello & Munimentis Guineæ reliquerat, sibi tantùm juramento obstrinxisse.

Quia dum hæc typis exscribebantur ad manus non erant, alia occasione luci publicæ sistentur.

Lit. XX.

S. R. M. Sueciæ ad Ser. R. Daniæ literæ, in quibus conclusionem Tractatum, & satisfactionem damni per Carloffium in Guinea dati urget.

Nos Carolus Gustavus, DEI gratia, &c.

Serenissime ac Potentissime Princeps, &c. Quanta animi propensione Sarque desiderio, interveniente Legatorum nostrorum apud Majestatem Vestr. commorantium opera, eò inclinaverimus, ut Roschildiæ præterita hyeme conventa pacta, præfinito tempore plenariè executioni mandarentur, ac ad finem perducerentur; nulli dubitamus quia Majestati Vestræ à Nostris ad institutos jam Hassniæ Tractatus ordinatis Commissariis humillimè narratum fuerit: præprimis quod ut amicus ac vicinus certò Nobis persuaserimus, fore ut siquidem bona eorundem pars optatum eventum consecuta jam dum fuerit, Majest. V. reliqua itidem promotura sit, quò etiam oportunè effectui dari queant. Quoniam autem non solum puncta quædam firmam & constantem utrorumq; Regnorum securitatem ac tranquillitatem concernentia adhuc restant, verùm etiam plenariè edocti sumus, Condirectorem Henricum Carloffium cum Nostris & subditorum nostrorum mercibus ac bonis, ex Africa venientem,

licet